

Statistisch overzicht van het politieke jaar 1989

door Mieke VERMINCK,

Assistente aan de Afdeling Politologie
van de Katholieke Universiteit te Leuven.

1. Politieke instellingen.

1.1. *Samenstelling van de politieke instellingen volgens politieke fractie en taal¹.*

1.1.1. *Kamer van Volksvertegenwoordigers en Senaat.*

Fracties	Kamer			Senaat		
	Nederlandstalige leden	Franstalige leden	Totaal	Nederlandstalige leden	Franstalige leden	Totaal
CVP	43	} 18	} 61	39	} 16	} 55
PSC						
SP	32	} 40	} 72	29	} 36	} 65
PS						
PVV	25	} 23	} 48	18	} 21	} 39
PRL						
VU	16		16	13		13
Agalev	6	} 3	} 9	5	} 3	} 8
Ecolo						
FDF		3	3		2	2
Vlaams Blok	2		2	1		1
Onafhankelijke		1	1			
Totaal	124	88	212	105	78	183

1.1.2. *Circulatie van de volksvertegenwoordigers.*

Tijdens de Gewone Zitting 1988-1989 zijn er elf Kamerleden vervangen :

- Ghislain Hiance, opvolger van Paul-Henry Gendebien, PSC (11 oktober 1988).
- Jan Loones, opvolger van Julien Desseyn, VU (4 januari 1989).
- Marcel Bartholomeeussen, opvolger van Jos Van Elewijck, SP (4 januari 1989).
- Leo Peeters, opvolger van Karel van Miert, SP (6 januari 1989).

(1) Deze gegevens hebben betrekking op de Gewone Zitting 1988-1989 van 11 oktober 1988 tot 19 oktober 1989.

- Yvan Mayeur, opvolger van André Degroeve, PS (2 februari 1989).
- Carlos Lisabeth, opvolger van Gilbert Temmerman, SP (27 april 1989).
- Paul Dumez, opvolger van Leo Tindemans, CVP (27 juli 1989).
- Didier Donfut, opvolger van Elio Di Rupo, PS (27 juli 1989).
- Dirk Van der Maelen, opvolger van Marc Galle, SP (27 juli 1989).
- Michel Foret, opvolger van Jean Defraigne, PRL (27 juli 1989).
- Eric van Weddingen, opvolger van François de Donnée, PRL (27 juli 1989).

1.1.3. *Circulatie van de Senatoren.*

Tijdens de Gewone Zitting 1988-89 zijn er negen Senatoren vervangen :

- Henricus Geeraerts, opvolger van Oktaaf Meyntjes, VU (ontslag : 1 november 1988 ; opvolging : 29 november 1988).
- André Bens, opvolger van Paul Akkermans, CVP (ontslag : 1 januari 1989 ; opvolging 21 februari 1989).
- Julien Dufaux, opvolger van Henri Knuts, SP (2 februari 1989).
- Pierette Cahay-André, opvolger van Michel Hansenne, PSC (7 maart 1989).
- Paul Tant, opvolger van Max Smeers, CVP (11 mei 1989).
- Freddy Deghilage, opvolger van Maurice Lafosse, PS (ontslag 1 mei 1989 ; opvolging : 8 juni 1989).
- Willem Verreyken, opvolger van Karel Dillen, Vlaams Blok (ontslag 22 juni 1989 ; opvolging : 29 juni 1989).
- Martine Dardenne, opvolger van Paul Lannoye, Ecolo (ontslag 23 juni 1989 ; opvolging 30 juni 1989).
- Willy Kuijpers, opvolger van Roger Blanpain, VU (31 juli 1989).

1.1.4. *Vlaamse Raad.*

Fracties	Aantal
CVP	65
SP	49
PVV	36
VU	24
Agalev	9
Vlaams Blok	3
Totaal	186

1.1.5. *Waalse Gewestraad.*

Fracties	Aantal
PSC	25
PS	51
PRL	25
Ecolo	2
FDF	1
Totaal	104

1.1.6. *Franse Gemeenschapsraad.*

Fracties	Aantal
PSC	27
PS	60
PRL	35
FDF	4
Ecolo	5
Onafhankelijke	1
Totaal	132

1.1.7. *Raad van de Duitstalige Gemeenschap.*

Fracties	Aantal
CSP	10
PDB	5
PFF	5
SP	3
Ecolo	1
SEP	1
Totaal	25

1.1.8. *Brusselse Hoofdstedelijke Raad.*

Fracties	Aantal	Fracties	Aantal
	Taalgroep van de Vlaamse Gemeenschapscommissie		Taalgroep van de Franse Gemeenschapscommissie
CVP	4	PS	18
PVV	2	PRL	15
SP	2	FDF-ERE	12
	Leden van de Taalgroep die tot geen enkele politieke fractie behoren	PSC	9
VU	1	Ecolo	8
Vlaams Blok	1		Leden van de Taalgroep die tot geen enkele politieke fractie behoren
Agalev	1	FN-NF	2

1.1.9. *Europese verkiezingen van 18 juni 1989.*

	Nederlandstalig kiescollege		Franstalig kiescollege		Rijk	
	stemmen-percentage	zetels	stemmen-percentage	zetels	stemmen-percentage	zetels
CVP	34,08	5			21,14	5
SP	20,04	3			12,43	3
PVV	17,10	2			10,60	2
VU	8,70	1		5,4	5,39	1
Agalev	12,20	1			7,57	1
VI. Blok	6,59	1			4,09	1
PvdA	0,57	-			0,35	-
Regebo	0,72	-			0,45	-
PS			38,13	5	14,48	5
PSC			21,28	2	8,08	2
PRL			18,90	2	7,18	2
Ecolo			16,56	2	6,29	2
FDF-ERE			3,83	-	1,46	-
PTB			0,40	-	0,15	-
POS			0,45	-	0,17	-
LETD			0,25	-	0,09	-

1.1.10. *Regering.*

Martens VIII			
	Ministers	Staatssecretarissen	Totaal
CVP	5	3	8
PSC	3	2	5
SP	3	4	7
PS	6	3	9
VU	2	1	3
Totaal	19	13	32

1.1.11. *Regeringswijzigingen.*

Op 16 januari 1989 biedt Freddy Willockx zijn ontslag aan als Minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie. Hij wordt burgemeester van Sint-Niklaas. Paula D'Hondt neemt ontslag als Minister van Openbare Werken en wordt Koninklijk Commissaris voor Migrantenbeleid. Yvan Ylieff neemt ontslag als Minister van Onderwijs en wordt Gemeenschapsminister van Onderwijs in de Franse Executieve. Marcel Colla neemt ontslag als Staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid en wordt Minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie. Pierre Chevalier neemt ontslag als Staatssecretaris voor Onderwijs en wordt Staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid. Willy Claes neemt ontslag als Minister van Onderwijs. Zowel Willy Claes, als Philippe Moureaux worden belast met de herstructurering van het Mi-

nisterie van Onderwijs. Jos Dupré, tenslotte, wordt belast met de herstructurering van het Ministerie van Openbare Werken.

Op 2 maart 1989 neemt Michel Hansenne ontslag als Minister van Openbaar Ambt, en wordt Directeur-Generaal van het Internationaal Arbeidsbureau. Als minister wordt hij opgevolgd door Raymond Langendries.

Op 18 juni wordt Mark Eyskens, Minister van Buitenlandse Betrekkingen. Hij volgt daarmee Leo Tindemans op die naar het Europees Parlement vertrekt.

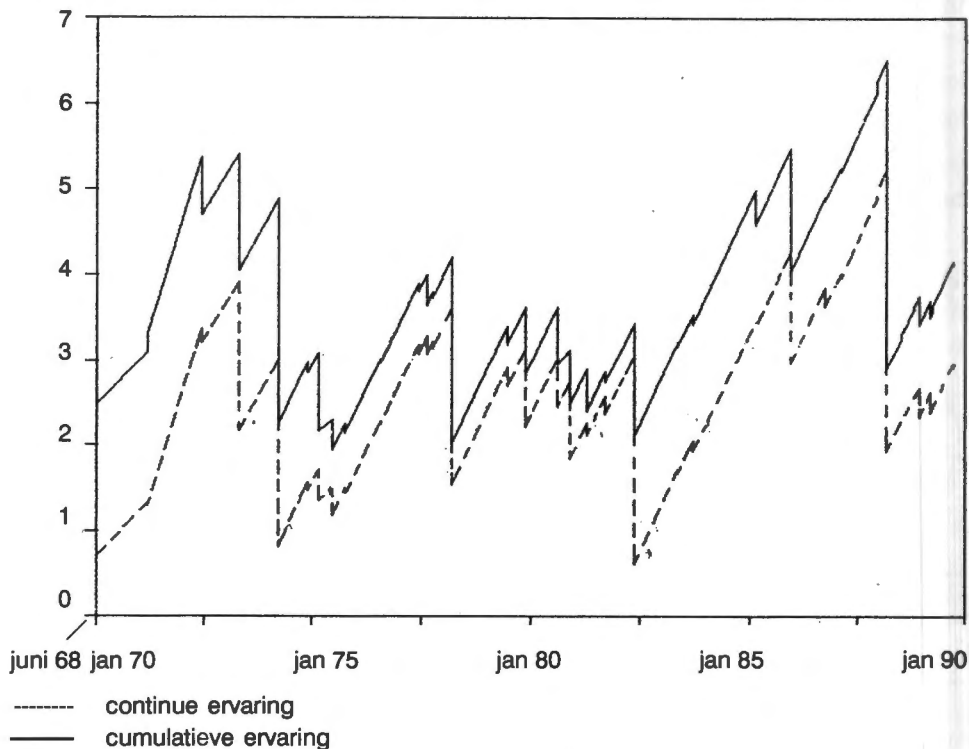
Op 23 juni 1989 wordt de titel Minister van Buitenlandse Betrekkingen verandert in Minister van Buitenlandse Zaken.

Op 11 juli 1989 neemt Jean-Louis Thys ontslag als Staatssecretaris voor het Brussels Gewest en wordt Minister van de Brusselse Executieve. Jef Valkeniers neemt eveneens ontslag als Minister van het Brussels Gewest.

1.1.12. *Continue en cumulatieve regeringservaring in België van 1981 tot 1990.*

Regeringen	Continue			Cumulatieve		
	Begin	Tussentijdse aanpassing		Begin	Tussentijdse aanpassing	
		voor	na		voor	na
Martens V 1981-1985	223	622	606	769	1168	1150
		746	703		1290	1247
		1257	1235		1824	1674
						2000
Martens VI 1985-1987	1082	1406	1322	1470	1794	1773
		1464	1448		1915	1898
						2124
Martens VII 1987-1988	1674	1779	1815	2124	2229	2282
						2378
Martens VIII 1988-	702	834	830	1051	1183	1206
		860	849		1236	1226
		939	930		1316	1326
		975	850		1371	1246
		959	865		1355	1276
		887	888		1298	1329
		1079	1062		1520	1503

GRAFIEK 1

Continue en cumulatieve regeringservaring
in België van 1968 tot 1990Ervaring
in jaren

Continue ervaring : gemiddelde van alle ministers en staatssecretarissen van de ononderbroken functievervulling als minister of staatssecretaris (in dagen).

Cumulatieve ervaring : gemiddelde voor alle ministers en staatssecretarissen van het totaal aantal dagen regeringservaring, zonder vereiste van continue ervaring.

1.2. *Verloop van het wetgevend werk tijdens de gewone zitting 1988-1989.*

	Kamer	Senaat
1. Openbare vergaderingen		
Zittingsdagen	45	55
Aantal plenaire vergaderingen	66	101
- voormiddag	22	22
- namiddag + avond	44	79

STATISTISCH OVERZICHT VAN HET POLITIEKE JAAR 1989

235

2. Wetgevende werkzaamheden			
a) Wetsontwerpen			
Ingediend	78	47	
Door de Senaat / Kamer overgezonden	53	92	
Door de Senaat / Kamer gemaendeerd	4	2	
Totaal ontvangen		135	141
Aangenomen	131	144	
Verworpen	-	-	
Ingetrokken	-	-	
Totaal onderzochte teksten		131	144
In behandeling		4	
b) Wetsvoorstellen			
Ingediend	183	198	
Aangenomen	18	9	
Verworpen	3	6	
Ingetrokken of vervallen	28	6	
Totaal onderzochte teksten		49	15
In behandeling		134	
3. Controlewerkzaamheden			
a) Interpellaties			
Ingediend	170	62	
Besproken	148	58	
Ingetrokken	5	4	
Ingediende moties	98	12	
b) Vragen			
Schriftelijke vragen	2822	2242	
Mondelinge vragen	162	108	
Dringende vragen	-	-	
Uitleg	9	-	
4. Werkzaamheden van de commissies			
a) Vaste commissies			
Aantal vergaderingen	157		
b) Bijzondere commissies			
Aantal vergaderingen	92		} 357

Bron: Kamer, *Parlementaire Handelingen*.
Senaat, Documentatiedienst.

1.3. Wetten gestemd, bekrachtigd en afgekondigd, verdeeld volgens initiatiefnemer.

1.3.1. Wetten gestemd, bekrachtigd en afgekondigd tijdens de parlementaire zittingen van 1982-1983 tot en met 1988-1989, verdeeld volgens initiatief¹.

Zitting	Regeringsinitiatief		Parlementair initiatief				Totaal
	N	%	Kamer N	Senaat N	Totaal N %		N
1982-1983	145	89,5	12	5	17	10,5	162
1983-1984	163	95,3	5	3	8	4,7	171
1984-1985	115	74,7	22	17	39	25,3	154
1985-1986	53	81,5	8	4	12	18,5	65
1986-1987	113	86,3	12	6	18	13,7	131
1987-1988	25	92,6	1	1	2	7,4	27
BZ. 1988	47	95,9	2	-	2	4,1	49
1988-1989	110	86,6	12	5	17	13,4	127
1968-1989	2.696	87,7			378	12,3	3.074

(1) Voor de gegevens van 1968 tot en met 1981-1982, zie M. Verminck, Statistisch overzicht van het politieke jaar 1987. In: *Res Publica*, 1988, nr. 2-3, blz. 240.

1.3.2. Materiële¹ wetten gestemd, bekrachtigd en afgekondigd tijdens de parlementaire zittingen van 1982-1983 tot en met 1988-1989, verdeeld volgens initiatiefnemer².

Zittijd	Regeringsinitiatief		Parlementair initiatief		Totaal
	N	%	N	%	N
1982-1983	44	72,1	17	27,9	61
1983-1984	59	88,1	8	11,9	67
1984-1985	45	53,6	39	46,4	84
1985-1986	14	53,8	12	46,2	26
1986-1987	57	76,0	18	24,0	75
1987-1988	4	66,7	2	33,3	6
BZ. 1988	10	83,3	2	16,7	12
1988-1989	38	69,1	17	30,9	55
1968-1989	1.134	75,1	376	24,9	1.510

(1) Materiële wetten zijn de formele wetten zonder de begrotingen, de goedkeuringen van internationale akten, de verklaringen tot herziening van de Grondwet en de vaststellingen van de legersterkte.

(2) Voor de gegevens van 1968 tot en met 1981-1982, zie M. Verminck, Statistisch overzicht van het politieke jaar 1987. In: *Res Publica*, 1988, nr. 2-3, blz. 241.

Bron: *Parlementaire Handelingen*.

STATISTISCH OVERZICHT VAN HET POLITIEKE JAAR 1989

237

1.4. *Personeelssterkte in de overheidssector.*

Sector	Personeelssterkte Op 30 juni 1989
1. Ministeries en wetenschappelijke inrichting van de Staat	
Eerste Minister	503
Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt	2.511
Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelings- samenwerking	3.427
Financiën	34.058
Justitie	6.938
Economische Zaken	2.993
Landbouw	1.872
Middenstand	345
Verkeerswezen	2.369
Onderwijs-Nederlandstalig regime	2.103
Onderwijs-Franstalig regime	1.539
Tewerkstelling en Arbeid	1.544
Sociale Voorzorg	774
Volksgesondheid en Leefmilieu	1.488
Openbare Werken	7.490
Landsverdediging	7.075
Brussels Gewest	203
Totaal	77.232
2. Bijzondere korpsen	
Rechterlijke orde	9.273
Raad van State	244
Provinciegouverneurs, arrondissementscommissarissen, enz...	315
Militair personeel	58.246
Rijkswacht	15.940
Totaal	84.018
3. Gemeenschappen en Gewesten	
Ministeries	7.848
Instellingen van openbaar nut	13.634
Onderwijzend personeel	268.947
Totaal	290.429
4. Plaatselijke machten	
Gemeenten	93.124
Agglomeraties	2.268
Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn	60.307
Intercommunales	17.469
Provincies	15.388
Totaal	188.556
5. Instellingen van Openbaar Nut	166.098
6. Wetgevende Macht	1.773
Algemeen totaal	808.106

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt. *Overzicht van de personeelssterkte in de overheidssector. Toestand op 30 juni 1989.*

2. Beleid.

2.1. Publieke financiën.

2.1.1. *Ontwerp van begroting voor de ontvangsten en de uitgaven van het Rijk in 1989 (in miljarden Bfr.).*

A. Ontvangsten	
- Lopende ontvangsten	1.556,8
- Kapitaalontvangsten	6,8
Totaal	1.563,6
B. Uitgaven	
- Lopende uitgaven	1.801,8
- Kapitaaluitgaven	161,5
Totaal	1.963,3
C. Saldo	
- Saldo van de lopende verrichtingen	- 245,0
- Saldo van de kapitaalverrichtingen	- 154,7
Netto saldo	- 399,7
D. Saldo van de schatkistverrichtingen	- 3,5
E. Netto te financieren saldo	- 403,2
F. Aflossingen van de Rijksschuld	152,2
G. Bruto te financieren saldo	- 555,4

2.1.2. *Raming van de ontvangsten en de uitgaven van de verschillende ministeries in 1989 en 1990 (in miljoenen Bfr.).*

A. Ontvangsten.

	1989		1990	
	Lopende ontvangsten	Kapitaalontvangsten	Lopende ontvangsten	Kapitaalontvangsten
Financiën	1.543.028,1	6.739,3	1.092.719,2	7.332,7
Eerste minister	44,4	2,0	41,4	2,0
Justitie	744,7		731,1	
Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt	342,2		273,0	
Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking	305,3		305,3	

STATISTISCH OVERZICHT VAN HET POLITIEKE JAAR 1989

239

Landsverdediging	145,1		165,5	
Landbouw	36,0		35,9	
Economische Zaken	443,6	12,0	438,3	12,0
Verkeerswezen	2.837,1	40,0	1.212,9	
Posten, Telegrafie en Telefo- nie	8.265,4		6.858,9	
Openbare Werken	143,0		12,0	
Tewerkstelling en Arbeid	86,4		71,3	
Sociale Voorzorg	32,5		34,5	
Onderwijs-Nederlandstalig regi- me	93,9		-	
Onderwijs-Franstalig regime	75,2		-	
Volksgezondheid en leefmilieu	105,7	50,0	333,2	53,0
Totaal	1.556.728,6	6.843,3	1.103.231,8	7.399,7

B. Uitgaven.

DEPARTEMENTEN	1989				1990
	Vóór hervorming		Na hervorming		Na
	Initiaal	Budg. Control.	Initiaal	Budg. Control.	Initiaal
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
RIJKSSCHULD (a+b)	423.884,6	440.934,6	423.846,6	440.896,6	516.363,3
CEL VAN DE AUTORITEITS- DEPARTEMENTEN					
Dotatiën (a+b)	4.782,2	5.182,4	4.782,2	5.182,4	5.445,3
Eerste Miniser (a+b)	9.708,1	10.041,2	7.073,0	7.582,5	8.257,5
(c)	9.883,7	9.883,7	7.325,2	7.325,2	7.567,8
Justitie (a+b)	24.254,7	24.558,6	23.150,9	23.454,8	24.935,1
Binnenlandse Zaken (a+b)	84.715,1	85.399,2	13.392,3	13.912,0	14.433,7
(c)	1.233,3	1.230,3	900,3	897,3	867,2
Buitenlandse Zaken (a+b)	10.699,6	10.632,0	10.255,1	10.187,5	10.700,1
(c)	438,0	438,0	438,0	438,0	239,0
Ontwikkelingssamenwerking (a+b)	16.409,8	16.265,7	16.409,8	16.265,7	16.754,1
(c)	236,0	486,0	236,0	486,0	530,0
Landsverdediging (a+b)	99.000,0	98.744,8	99.000,0	98.744,8	98.748,0
(c)	37.169,8	37.508,8	37.169,8	37.508,8	18.653,0
Rijkswacht (a+b)	20.000,0	19.790,2	20.000,0	19.790,2	20.287,7
(c)	1.215,5	1.215,5	1.215,5	1.215,5	1.118,5
Financiën (a+b)	51.188,2	47.250,9	51.045,7	47.108,4	48.981,7
(c)	10,4	10,4	10,4	10,4	5,4
TOTALEN CEL VAN DE AU- TORITEITSDPARTEMENTEN (a+b)	320.757,7	317.865,0	245.109,0	242.228,3	248.543,2
(c)	50.186,7	50.772,7	47.295,2	47.881,2	28.980,9

SOCIALE CEL						
Pensioenen	(a+b)	198.507,0	199.252,4	198.507,0	199.252,4	210.762,1
Middenstand	(a+b)	7.350,1	7.367,2	7.169,2	7.186,3	6.927,7
Tewerkstelling en Arbeid	(a+b)	66.597,7	64.223,7	48.803,7	46.429,7	38.783,5
Sociale Voorzorg	(a+b)	179.346,7	176.972,4	179.346,7	176.972,4	169.268,8
	(c)	0,1	0,1	-	-	-
VolksgEZondheid	(a+b)	47.117,4	47.498,6	43.754,9	44.695,3	46.742,8
	(c)	1.093,9	1.213,9	111,4	231,4	733,4
TOTALEN SOCIALE CEL	(a+b)	498.918,9	495.314,3	477.581,5	474.536,1	472.484,9
	(c)	1.094,0	1.214,0	111,4	231,4	733,4
ECONOMISCHE CEL						
Landbouw	(a+b)	11.453,0	11.434,5	11.335,9	11.315,8	10.690,5
	(c)	55,4	55,4	54,6	54,6	59,5
Economische Zaken	(a+b)	43.510,6	47.182,1	39.078,3	42.749,8	37.549,8
	(c)	217,1	253,1	104,8	140,8	103,0
Verkeerswezen	(a+b)	99.945,3	98.970,4	75.474,1	74.499,2	75.148,4
	(c)	13.037,4	13.020,2	6.533,6	6.516,4	25,3
P.T.T.	(a+b)	13.052,1	12.509,1	13.052,1	12.509,1	12.582,9
Openbare werken	(a+b)	105.184,3	106.452,6	81.084,1	82.455,9	64.571,0
	(c)	1.902,0	2.025,1	1.872,0	1.995,1	3.874,5
TOTALEN ECONOMISCHE CEL	(a+b)	273.145,3	276.548,7	220.024,5	223.529,8	200.542,6
	(c)	15.211,9	15.353,8	8.565,0	8.706,9	4.062,3
CEL NATIONALE OPVOEDING						
Nationale Opvoeding						
Nederlands	(a+b)	160.600,0	1.604.600,0	313,9	313,9	-
Nationale Opvoeding Frans	(a+b)	126.100,0	126.075,0	2.626,0	2.601,0	-
Nationale Opvoeding Gemeenschappelijke Sector	(a+b)	7.006,6	9.768,3	4.460,9	3.406,5	-
	(c)	68,5	68,5	68,5	68,5	-
Nationale Wetenschappelijke & Culturele Instellingen	(a+b)	1.877,4	1.853,9	1.827,9	3.976,3	9.462,4
TOTALEN CEL NATIONALE OPVOEDING	(a+b)	295.584,0	298.297,2	9.228,7	10.297,7	9.462,4
	(c)	68,5	68,5	68,5	68,5	68,5
GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN						
Gemeenschappen en Gewesten	(a+b)	129.836,8	129.836,8	4.056,3	4.055,2	-
Nationale Opvoeding Vlaamse Gemeenschap	(a+b)	3.062,5	3.175,8	-	-	-
Nationale Opvoeding Franse Gemeenschap	(a+b)	1.979,9	2.141,5	-	-	-
Nationale Opvoeding Duitstalige Gemeenschap	(a+b)	18,8	18,6	19,0	18,8	19,4

STATISTISCH OVERZICHT VAN HET POLITIEKE JAAR 1989

241

Onderwijs Duitstalige Gemeenschap	(a+b)	-	-	-	-	1.759,7
Dotatie Duitstalige Gemeenschap	(a+b)	-	-	-	-	926,0
Dotatie Brussel	(a+b)	12.076,3	12.076,3	536,5	536,5	500,0
Bicommunautair	(a+b)	-	-264,0	2.381,7	2.117,7	2.321,2
TOTALEN GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN DIVERSE	(a+b)	146.974,3	146.985,0	6.993,5	6.728,2	5.526,3
Interdep. provisies	(a+b)	-	643,7	-	643,7	2.395,0
Wegenfonds	(a+b)	12.800,0	15.210,8	8.125,3	12.599,0	5.263,9
Structureel tekort Onderwijs	(a+b)	-	-	3.300,0	-	-
Investeringsprogramma's	(a+b)	-3.500,0	-500,0	-3.500,0	-500,0	-
Divers bureautica	(a+b)	850,0	-	850,0	-	-
Sint Catherina ¹	(a+b)	-6.200,0	-1.400,8	-5.749,6	-3.350,0	-
Sociale Programmatie nationaal	(a+b)	-	-	-2.695,1	-	-
Reclassering minder validen	(a+b)	-	-	-7.598,0	-7.598,0	-8.404,0
Extra budgettaire besparingen	(a+b)	-	-2.100,0	-	-2.100,0	-
Vorige jaren	(a+b)	-	13.712,6	-	13.712,6	5.065,1
TOTALEN DIVERSE	(a+b)	3.950,0	25.566,3	-7.267,4	13.407,3	4.320,0
Totaal	(a+b)	1.963.214,8	2.001.511,1	1.375.516,4	1.411.624,0	1.457.242,7
	(c)	66.561,1	67.409,0	56.040,1	56.888,0	33.845,1
AFLOSSING SCHULD RIJKSSCHULD	(a+b)	150.661,6	151.106,7	150.661,6	151.106,7	191.865,2
ECONOMISCHE CEL Economische Zaken	(a+b)	1.100,0	1.100,0	1.100,0	1.100,0	100,0
TOTALEN ECONOMISCHE CEL	(a+b)	1.100,0	1.100,0	1.100,0	1.100,0	100,0
TOTAAL AFLOSSINGEN	(a+b)	151.761,6	152.206,7	151.761,6	152.206,7	191.965,2
ALGEMEEN TOTAAL	(a+b)	2.114.976,4	2.153.717,8	1.527.278,0	1.563.830,7	1.649.207,9
	(c)	66.561,1	67.409,0	56.040,1	56.888,0	33.845,1

(a+b) = Niet-gesplitste kredieten + ordonnanceringskredieten

(c) = vastleggingskredieten

(1) Besparingsoverleg en -beslissingen van de regeringstop

2.1.3. *Begroting van de Vlaamse Gemeenschap (in miljoenen Bfr.).*

A. Ontvangsten.

- Niet-fiscale ontvangsten (art. 2 Fin. Wet)	
Lopende	
Kapitaal	2.526,0
- Gewestelijke belastingen (art. 3 Fin. Wet)	18.076,3
(+ milieuheffingen)	
- Gewestelijk deel van de opbrengst van de personenbelasting (art. 12 § 2 Fin. Wet)	
- Eerste deel (art. 13 Fin. Wet) a)	30.128,3
(art. 15 Fin. Wet) b)	-
- Tweede deel (art. 22 Fin. Wet)	36.268,7
- Derde deel (art. 28 Fin. Wet)	33.830,3
Totaal	100.227,3
- Trekkingsrechten Tewerkstellingsprogramma (art. 35 Fin. Wet)	6.930,9
- Toegewezen gedeelte van de opbrengst van het Kijk- en Luistergeld (art. 37 Fin. Wet)	7.355,8
- Toegewezen gedeelte van de opbrengst van de B.T.W. (art. 38 Fin. Wet)	161.336,6
- Gemeenschapsdeel van de opbrengst van de personenbelasting	40.847,9
- Overdracht Saldi F.I.V. (art. 56 Fin. Wet)	550,0
- Dotatie voor financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten (art. 62 Fin. Wet)	300,0
- Aanvullende dotaties (wet van 5 maart 1984 betreffende de saldi en de lasten van het verleden)	1.793,6
- Overdracht van de niet-bezwaarde saldi van het Gebouwenfonds van de Rijksscholen en het Fonds van de Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen	1.419,6
- Inkomsten voortvloeiend uit de activiteiten van het wegefonds	491,5
- Nog te ontvangen bedragen vanwege de nationale overheid inzake het wetenschappelijk onderzoek	406,0
- Terugbetaling vanwege de nationale overheid van de gedane uitgaven inzake de zeevaartpolitie	204,8
Totaal	342.466,3

STATISTISCH OVERZICHT VAN HET POLITIEKE JAAR 1989

243

B. Uitgaven.

	Niet-gesplitste kredieten	Gesplitste kredieten	
		Vastleggingskredieten	Ordonnanceskredieten
- Bevoegdheden wet 8.8.1980			
I. Lopende uitgaven	101.377,7	2.129,6	1.066,1
II. Kapitaaluitgaven	18.238,0	11.315,2	6.651,5
- Bevoegdheden wet 8.8.1988			
I. Lopende uitgaven	220.843,6	16,1	16,1
II. Kapitaaluitgaven	6.223,0	19.681,7	8.182,3
Totaal	346.682,3	33.142,6	15.916,0

2.1.4. *Begroting van het Waalse Gewest (in miljoenen Bfr.).*

A. Ontvangsten.

- Lopende ontvangsten	15.044,6
- Kapitaalontvangsten	15.292,1
Totaal	30.336,7

B. Uitgaven.

	Niet-gesplitste kredieten	Gesplitste kredieten	
		Vastleggingskredieten	Ordonnanceskredieten
- Deel Ministerie van het Waalse Gewest			
1. Ministeriële kabinetten	705,4	-	-
2. Diensten van de Executieve	158,5	-	-
3. Secretariaat-generaal	442,4	-	-
4. Personeel en algemene aangelegenheden	2.427,5	582,0	112,5
5. Begroting en Financiën	7.243,0	0	225,0
6. Ruimtelijke Ordening en huisvesting	2.211,6	2.106,1	1.788,1
7. Economie en tewerkstelling	2.454,9	10.681,0	6.314,0
8. Natuurlijke hulpbronnen en leefmilieu	1.106,6	3.015,7	1.758,5
9. Lokale besturen	26,0	1.251,0	714,0
10. Energie en nieuwe technologieën	139,5	1.563,0	1.139,0
11. Buitenlandse betrekkingen	313,0	0	0
Totaal	17.228,4	19.198,8	12.051,1
- Deel Dotatie aan de Waalse Gewestraad	117,0		

2.1.5. *Begroting van de Franse Gemeenschap (in miljoenen Bfr.).*

A. Ontvangsten.

– Lopende ontvangsten	33.488,9
– Kapitaalontvangsten	4.764,4
Totaal	38.253,3

B. Uitgaven.

	Niet-gesplitste kredieten	Gesplitste kredieten	
		Vastleggings-kredieten	Ordonnances-ringskredieten
– Lopende uitgaven			
1. Kabinetten van de Executieve	347,7	–	–
2. Secretariaat-generaal	1985,8	–	–
3. Infrastructuur en patrimonium	1111,1	–	–
4. Sociale Zaken	10.321,9	–	–
5. Gezondheid	3.470,1	–	–
6. Cultuur	8099,7	–	–
7. Sport en toerisme	531,2	–	–
8. Onderwijs en opleiding	5.634,1	–	–
Totaal lopende uitgaven	31.502,0	–	–
– Kapitaaluitgaven			
I. Kredieten bestemd voor de verwezenlijking van het investeringsprogramma			
Infrastructuur en patrimonium	–	1.747,2	1.517,1
II. Kredieten die niet bestemd zijn voor de verwezenlijking van het investeringsprogramma			
1. Kabinetten van de Executieve	9,0	–	–
2. Secretariaat-generaal	201,5	–	–
3. Infrastructuur en patrimonium	1.152,5	–	–
4. Sociale zaken	6,4	–	–
5. Gezondheid	1,5	–	–
6. Cultuur	1.093,8	–	–
7. Sport en toerisme	140,1	–	–
8. Onderwijs en vorming	374,6	–	–
Totaal kapitaaluitgaven	2.979,4	–	–
Totaal	34.480,0	1.747,0	1.517,1

Bron: *Parlementaire Documenten, Belgisch Staatsblad.*

2.2. Economie.

2.2.1. Evolutie van het Bruto Nationaal Produkt.

	BNP tegen marktprijs in werkelijke prijzen		BNP tegen marktprijs in constante prijzen (in prijzen 1985)	
	Absolute cijfers (in miljarden Bfr.)	Groei-percentage	Absolute cijfers (in miljarden Bfr.)	Groei-percentage
1984	4492,3	7,8	4761,3	2,3
1985	4792,0	6,7	4792,0	0,6
1986	5064,0	5,7	4891,7	2,1
1987	5278,0	4,2	5000,4	2,2
1988	5604,0	6,2	5208,9	4,2

Bron: NIS, *Statistisch Tijdschrift*.

2.2.2. Conjunctuurindicator van de Nationale Bank (Basis: juli 1974 - juni 1981 = 100).

	Gezamenlijke curve
1984	109,6
1985	111,3
1986	108,4
1987	110,9
1988	121,3
1989 januari	125,4
februari	125,1
maart	127,3
april	127,8
mei	128,4
juni	127,1
juli	123,1
augustus	124,9
september	124,7
oktober	127,5
november	128,2
december	128,2

Bron: NBB.

2.2.3. *Indexcijfers van de industriële produktie.*

a) Bruto indexcijfers van de nationale industriële produktie - algemene indexcijfers (Basis 1980 = 100).

	Exclusief bouwnijverheid	Inclusief bouwnijverheid
1984	102,0	90,4
1985	103,6	90,2
1986	104,6	91,1
1987	107,2	92,8
1988	113,6	99,2
1989 januari	121,0	100,7
februari	115,4	100,7
maart	125,2	110,2
april	119,6	105,6
mei	114,4	101,8
juni	125,4	113,8
juli	91,6	73,3
augustus	114,8	103,8
september	124,9	114,0
oktober	127,9	115,6
november	123,0	109,3
december	110,6	93,8

Bron : NIS, *Industriële Statistieken*.

b) Bruto indexcijfers van de regionale industriële produktie - algemene indexcijfers (Basis 1980 = 100).

	Vlaanderen		Wallonië		Brussel	
	Exclusief bouwnijverheid	Inclusief bouwnijverheid	Exclusief bouwnijverheid	Inclusief bouwnijverheid	Exclusief bouwnijverheid	Inclusief bouwnijverheid
1984	107,0	95,8	95,7	84,7	90,4	78,0
1985	111,3	98,0	93,8	82,8	88,5	71,4
1986	112,9	99,5	91,0	79,5	95,4	79,6
1987	116,2	101,8	93,9	82,5	94,4	75,2
1988	121,8	108,1	98,8	86,8	102,5	85,7
1989 januari	133,5	113,4	102,0	85,1	105,7	80,0
februari	127,2	112,9	96,7	85,0	102,7	82,3
maart	136,5	122,0	108,5	96,5	109,4	88,2
april	130,1	116,5	104,0	93,1	104,7	84,8
mei	124,0	110,9	101,1	92,6	98,6	80,8
juni	135,6	123,8	109,1	102,2	114,5	94,2
juli	102,1	83,9	80,0	63,9	66,6	47,9
augustus	123,8	112,0	103,5	96,6	96,3	81,4
september	137,0	124,8	107,1	100,1	110,4	97,9
oktober	139,8	126,5	111,6	103,5	108,7	90,8
november	134,8	121,2	104,9	93,6	108,7	88,6
december	119,6	102,1	96,4	81,9	95,0	73,2

Bron : NIS, *Weekbericht*.

2.2.4. *Indexcijfers van de consumptieprijsen.*
(Basis 1981 = 100)

	Algemeen index- cijfer	Levens- middelen	Andere pro- dukten dan levensmid- delen	Diensten	Huur
1984	123,84	127,50	124,39	120,19	123,95
1985	129,87	131,88	131,52	125,82	130,09
1986	131,56	134,44	129,00	132,38	134,96
1987	133,60	133,90	130,43	136,52	140,72
1988	135,15	133,88	131,91	138,59	145,85
1989 januari	136,88	135,28	134,02	139,64	149,14
februari	137,49	135,91	134,45	140,38	150,36
maart	137,81	136,60	134,66	140,61	150,51
april	138,74	136,94	136,15	141,35	150,59
mei	138,87	136,86	136,23	141,65	150,99
juni	139,13	137,18	136,30	142,20	151,08
juli	139,58	137,71	135,98	143,71	151,58
augustus	140,05	138,48	136,50	143,99	151,59
september	140,74	139,57	137,67	143,75	151,91
oktober	140,91	140,59	137,96	143,05	152,20
november	140,73	140,75	137,90	142,35	152,40
december	141,28	140,93	138,67	142,92	152,52

Bron: NIS, *Statistisch Tijdschrift*.

2.3. *Tewerkstelling en werkloosheid.*

2.3.1. *Ontwikkeling van de bruto-uurlonen in de nijverheid*
(Basis: oktober 1980 = 100)¹.

1984	125,4	1989 januari	138,4
1985	129,1	april	140,9
1986	131,2	juli	143,0
1987	133,1	oktober	144,1
1988	135,7		

(1) Deze cijfers zijn de resultaten van de beperkte driemaandelijke enquête naar de ontwikkeling van de verdiende bruto-uurlonen van de mannelijke meerderjarige arbeiders in de nijverheid.

Bron: NIS, *Weekbericht*.

2.3.2. *Tewerkegestelden in de primaire, secundaire en tertiaire sector*^{1,2}.

	Primaire sector	Secundaire sector	Tertiaire sector	Totale Binnenlandse Werkgelegenheid	Hertewerkstellingsprogramma's ³
1984	110.126	1.076.804	2.353.555	3.540.485	105.101
1985	109.006	1.061.391	2.390.370	3.560.767	114.517
1986	107.177	1.047.758	2.428.865	3.583.800	129.134
1987	104.484	1.026.971	2.468.679	3.600.134	117.299
1988	102.337	1.021.496	2.529.511	3.653.334	121.119

- (1) De gegevens in onderstaande tabel wijken af van reeds vroeger gepubliceerde gegevens (zie Statistisch Overzicht in de Politieke Jaarboeken 1985 t.e.m. 1988). Dit komt doordat het Ministerie van Tewerkestelling en Arbeid een aantal methodologische wijzigingen heeft aangebracht bij het berekenen van haar reeksen. Deze nieuwe concipiëring garandeert een kwalitatief hogere graad van betrouwbaarheid.
- (2) Telkens de toestand op 30 juni. Cijfers voor 1989 zijn nog niet beschikbaar.
- (3) Hierin zijn o.a. begrepen : het Bijzonder Tijdelijk Kader, het Derde Arbeidscircuit, de Tewerkegestelde Werklozen, de Jongerenstages en de Gesubsidiëerde Contractuelen. Deze categorie is enkel pro memorie toegevoegd, vermits de gegevens in de drie sectoren zijn opgenomen.

Bron : Ministerie van Tewerkestelling en Arbeid. *De beroepsbevolking in België. Deel 1. Toestand op 30 juni 1988. Deel 2. Overzichtstabellen sinds 1970.* Brussel, 1989, 45 blz. 84 blz.

2.3.3. *Evolutie van het absoluut aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen*¹.

	Rijk	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
1984	512.400	285.157	173.876	53.367
1985	477.464	252.438	170.938	53.878
1986	442.348	225.124	167.004	50.220
1987	434.714	219.133	170.268	45.313
1988	397.864	193.771	160.654	43.439
1989 januari	389.672	186.923	159.580	43.169
februari	384.390	181.660	159.343	43.387
maart	380.213	176.575	160.587	43.051
april	366.392	167.151	156.721	42.520
mei	357.795	160.886	154.502	42.407
juni	348.626	157.172	150.620	40.834
juli	367.487	168.787	156.357	42.343
augustus	369.779	165.725	159.904	44.150
september	353.276	155.646	155.406	42.224
oktober	349.881	157.420	151.961	40.500
november	347.191	155.946	150.776	40.469
december	352.537	158.758	152.384	41.395

- (1) Absoluut aantal uitkeringsgerechtigde volledige werklozen met uitsluiting van de oudere uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, die nog werkloosheidsuitkeringen ontvangen, maar die op hun aanvraag, niet meer als werkzoekende zijn ingeschreven.

Bron : NIS, *Statistisch Tijdschrift*.

3. Legitimiteitsindicatoren.

3.1. Publieke opinie.

3.1.1. Stemintenties volgens de opiniepeilingen^{2,3}.

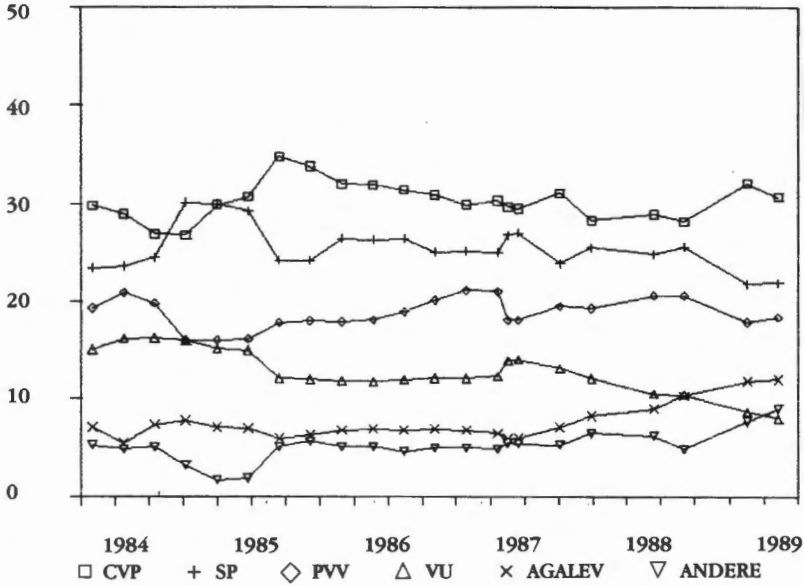
a) Vlaanderen.

Peilingen/Verkiezing	CVP	SP	PVV	VU	Agalev	Andere
MARKETING UNIT						
maart 1988	31,1	23,9	19,5	13,1	7,1	5,3
juni 1988	28,3	25,5	19,3	12,1	8,3	6,5
december 1988	28,9	24,8	20,6	10,5	9,0	6,2
maart 1989	28,2	25,6	20,6	10,4	10,3	4,9
september 1989	32,1	21,8	17,9	8,7	11,8	7,7
december 1989	30,7	21,9	18,4	8,0	12,0	9,0
DIMARSO						
september 1988	29,7	26,2	19,5	12,2	7,7	4,8
oktober 1988	30,1	24,8	19,9	12,1	7,6	5,5
november 1988	29,7	25,1	18,3	12,8	8,4	5,7
december 1988	28,3	24,5	19,0	12,8	9,0	6,4
januari 1989	28,0	24,4	18,7	12,2	9,3	7,4
februari 1989	28,3	24,3	18,2	12,1	9,4	7,7
maart 1989	27,1	23,3	20,1	11,5	10,7	7,3
april 1989	28,4	23,9	20,0	10,4	10,5	6,8
mei 1989	28,9	24,1	18,5	11,7	9,4	7,4
september 1989	32,1	21,8	17,9	8,7	11,6	7,9
oktober 1989	30,9	21,0	19,7	10,2	8,2	10,0
november 1989	29,1	23,9	19,7	8,3	11,4	7,6
december 1989	29,0	23,1	19,8	7,8	10,3	10,0

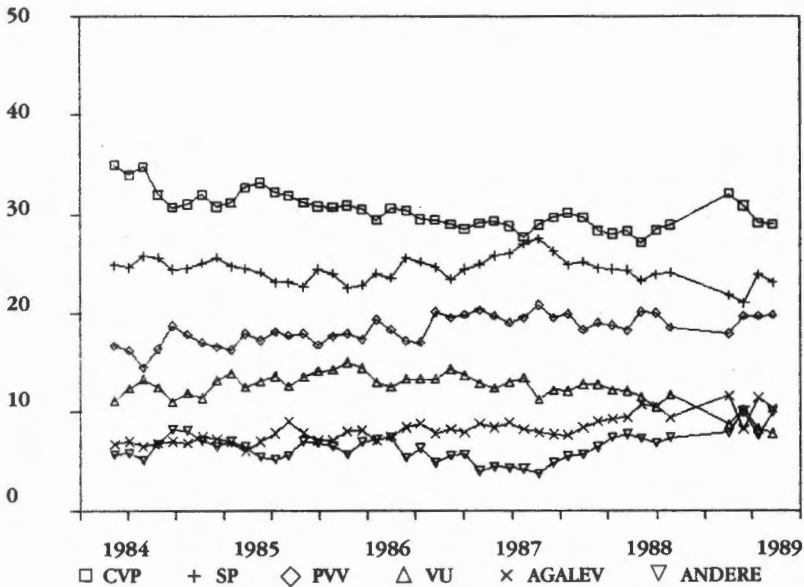
(2) De seizoensbarometers van september 1988 en juni 1989 (Marketing Unit) zijn niet geregistreerd omwille van de gemeenteraadsverkiezingen (september 1988) en de Europese verkiezingen (juni 1989).

(3) De maandelijkse opiniepeiling naar de stemintenties, uitgevoerd door Dimarso, is voor het laatst in De Standaard gepubliceerd op 17 juni 1989 (peiling van mei 1989). Vanaf september 1989 (peiling van september 1989) worden de resultaten van de maandelijkse opiniepeiling in De Morgen gepubliceerd.

GRAFIEK 2
Stemintenties in Vlaanderen
Opiniepeiling Marketing Unit

GRAFIEK 3
Stemintenties in Vlaanderen
Opiniepeiling Dimarso

b) Wallonië.

Peilingen/Verkiezing	PS	PRL	PSC	Ecolo	Andere
MARKETING UNIT					
maart 1988	44,3	22,0	22,7	6,4	4,5
juni 1988	39,4	22,9	22,5	9,5	5,7
december 1988	43,1	22,5	19,3	7,4	7,7
maart 1989	42,7	22,4	18,8	9,6	6,5
september 1989	42,5	19,9	20,1	11,7	5,8
december 1989	42,9	19,7	22,8	10,1	4,5
DIMARSO					
september 1988	39,3	22,1	20,7	11,4	6,5
oktober 1988	44,1	21,9	19,4	9,3	5,3
november 1988	43,9	22,6	19,7	9,1	4,7
december 1988	41,8	24,5	19,1	9,4	5,3
januari 1989	41,0	22,9	20,1	10,7	5,3
februari 1989	42,3	21,4	21,5	9,4	5,4
maart 1989	41,5	22,5	21,2	9,6	5,2
april 1989	42,7	21,2	20,7	9,8	5,6
mei 1989	42,6	21,9	20,7	9,9	4,9
september 1989	42,5	19,9	18,8	11,7	7,1
oktober 1989	42,1	21,7	19,8	9,7	6,7
november 1989	42,8	20,6	23,0	7,7	5,9
december 1989	42,6	22,5	19,9	8,9	6,1

c) Brussel.

Peilingen/ Verkiezing	CVP	PSC	SP	PS	PVV	PRL	VU	FDF	Ag. Ecol.	And.
MARKETING UNIT										
maart 1988	13,1	6,6	8,7	15,9	9,5	18,7	6,5	8,5	5,0	7,5
juni 1988	13,6	6,8	9,9	15,0	9,1	19,2	6,0	8,7	5,1	6,6
december 1988	13,6	6,8	9,6	16,1	9,0	18,6	6,0	8,6	5,9	5,8
maart 1989	12,5	6,8	10,0	15,7	9,0	18,2	6,4	8,6	7,0	5,8
september 1989	12,1	7,7	9,8	18,2	9,6	17,3	5,2	5,7	9,6	4,8
december 1989	12,1	7,9	9,7	18,0	9,7	17,8	5,3	6,4	9,2	3,9

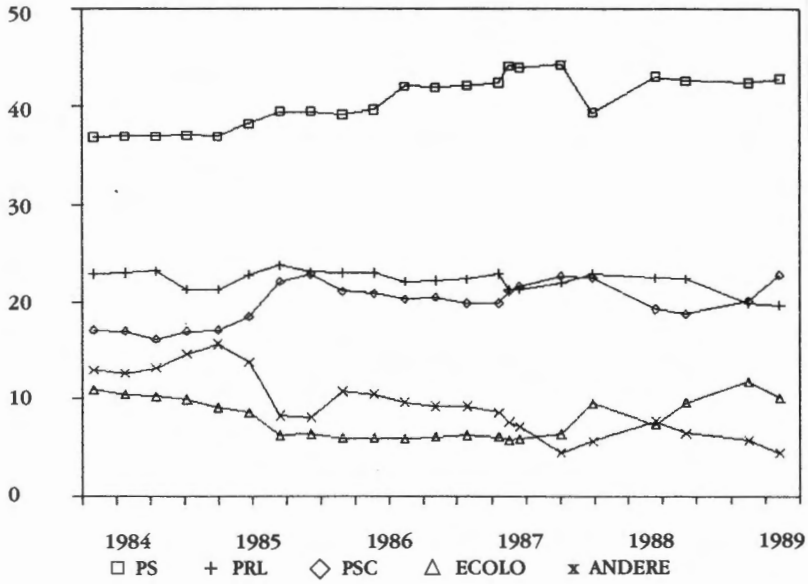
Bron: - Dimarso, Maandelijkse opiniepeiling naar de stemintenties.

Publikatie: *De Standaard*.

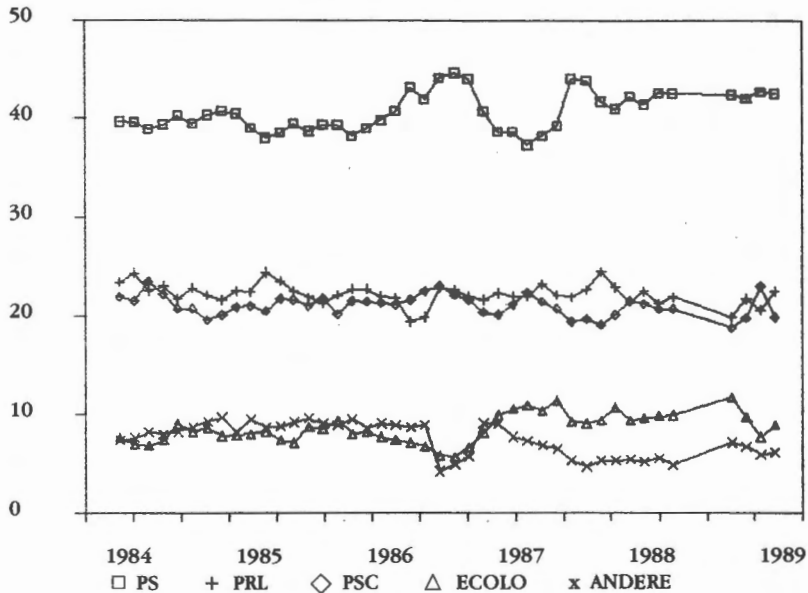
- Marketing Unit, De seizoensbarometer van de publieke opinie.

Publikatie: *La libre Belgique*.

GRAFIEK 4
Stemintenties in Wallonië
Opiniepeiling Marketing Unit

GRAFIEK 5
Stemintenties in Wallonië
Opiniepeiling Dimarso

3.1.2. Populariteit van de Eerste Minister¹.

	juni 1988	december 1988	maart 1989	september 1989	december 1989
Rijk	39	(2)	(2)	(2)	(2)
Vlaanderen	51	48	45	46	44
Wallonië	21	20	20	18	19
Brussel	30	28	28	28	30

- (1) Deze cijfers stellen het percentage respondenten voor dat wenst dat Martens tijdens de komende maanden een belangrijke politieke invloed uitoefent.
- (2) In de opiniepeilingen vanaf december 1988 werd de populariteit van de politici in België niet meer apart vermeld.

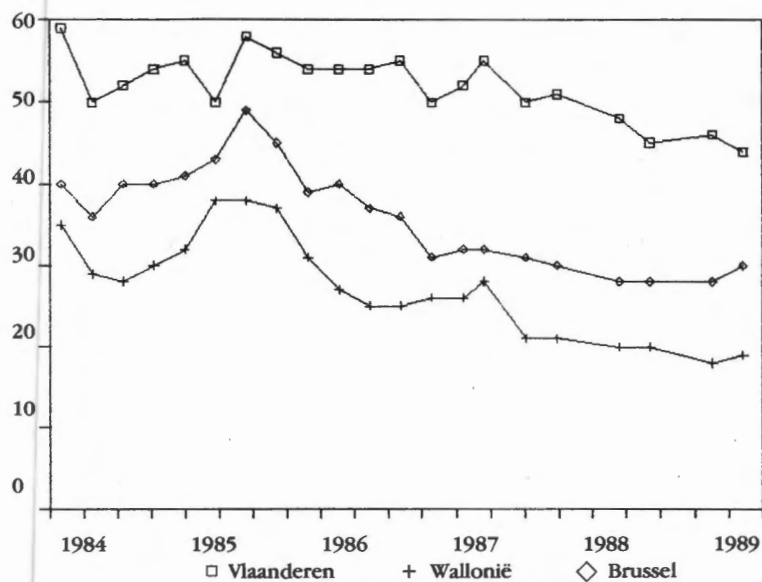
Bron: Marketing Unit. De seizoensbarometer van de publieke opinie.

Publikatie: *La Libre Belgique*.

GRAFIEK 6

Populariteit van de Eerste Minister

Opiniepeiling Marketing Unit

3.2. Partijsteun : ledenaantallen.

Zie : M. MAES, *De ledenaantallen van de politieke partijen in België, 1945-1987. Een documentaire studie.* Leuven, Afdeling Politologie, 1988, 172 blz.

Zie : M. VERMINCK, *Morfologie van de Vlaamse politieke partijen in 1987 en 1988.* In : *Res Publica*, 1989, nr. 3, blz. 385-440.

M. VERMINCK, *Morphologie des partis politiques francophones de 1988 et 1989.* In : *Res Publica*, 1990, nr. 2-3, blz. 313-348.

3.3. Protestgedrag : stakingen in 1989¹.

	Aantal geschillen	Aantal betrokken vestigingen	Werkstakers	Aantal verloren arbeidsdagen
januari	8	8	1.203	3.545
februari	16	16	2.771	6.279
maart	33	33	4.109	15.236
april	9	8	5.753	16.611
mei	7	5	1.400	6.729
juni	3	3	2.714	33.359

Bron : NIS, *Statistisch Tijdschrift*.

(1) Verdere gegevens voor 1989 zijn nog niet beschikbaar.